

Gyűjteménye leírásában a szerző historiai és geográfiai rendet tart szem előtt. Ennek megfelelőleg a görög pénzeke kezdve el leírását, Hispaniától kiindulva, folytatólagosan Afrikáig, geográfiai sorrendben mutatja be azokat.

A görög pénzek után a római pénzek leírása következik. És pedig először a római köztársaság, azután a római császárság pénzeinek leírása. A köztársaság idejéből a legrégebb pénz Vay Béla br. gyűjteményében 217-ből való Kr. e.

Áttérve az újabb államok pénzeire, legelsőbben Magyarország pénzeiről ír a szerző és Szent István királytól kezdve I. Ferencz József-ig sorra véve uralkodóinkat, történelmi adatok, leírások közben mutatja be magyar pénzgyűjteményét. E fejezet keretében Erdély pénzeit külön tárgyalja.

Sorban következnek ezután az osztrák örökös tartományok pénzei, Németország pénzei, az abc. betű rendjei szerint mutatva be az egyes fejedelemségek pénzeit. Majd külön emlékezve a pénzverő grófok és bárók és a városok pénzeiről, áttér az író Franciaország, Brabant hercegség és Belgium királyság, Hollandia, Olaszország pénzeinek leírására. Ezek után pedig a pápai birodalom, a helvét köztársaság, Lengyelország, Oroszország, Balkán államok, Spanyolország és Portugalia, Anglia, Svédország, Dánia pénzeinek bemutatása következik. Az európai államok után adja még szerző Ázsia, Afrika és Amerika pénzeinek bemutatását s az „erköcsi és satyrikus érmek“, végül az „emlék-érmek“ fejezetével végzi pénzgyűjteménye leírását. Legvégül pedig néhány sorban feljegyzí gyűjteményében lévő régi papír-pénzeit is.

A negyedret alakú könyv díszesen van kiállítva. Kötése sárgásbarna és a tábla kétharmadrészében pergamenszerű fehér bőrkötés. Sarkát és belső táblaborítását különféle régi pénzek és érmek nyomása, a tábla fehér bőrmezejét pedig a Vay-család grófi címérének színes dombormű nyomása díszíti. A szöveg piros alapszínű iniciáléval kezdődik.

Sz. B.

KÜLÖNFÉLÉK.

A Muzeumok és könyvtárak Országos Tanácsának I. jelentése 1901—1902. Nemzeti kulturánk fejlesztésében ama nagyfőntosságú intézményekről: a muzeumokról és könyvtárakról oly ritkán esik szó irodalmi téren, mintha semmi érzékünk nem volna muzeumok intézménye iránt. Pedig nem úgy van. Fajunknak van fogékonysága, érzéke, tud lelkesedni múltja és annak emlékei iránt és ha volt, a ki felköltse érdeklődését, ébren tartsa munkás tevékenységét, lelkesedéssel karolta fel s ápolta a muzeális intézményekben rejlő nejlő nemzeti és művelődési törekvéseket. Példa

rá a XIX. század eleje, mikor egy muzeum létesítésében találta meg a nemzet hazafias törekvéseinek legigazibb, legnemzetibb kifejezését. Azóta sok minden megváltozott. A muzeumok intézménye él ugyan, sőt fejlődik. Elég ennek igazolásául csak arra rámutatnunk, hogy a nemzeti muzeum nyomában újabban más országos muzeum-paloták épültek. De az kétségtelen, hogy főként az utolsó évtizedekben, muzeális intézményeink nem a nemzet egyetemétől nyerik éltető, tápláló erejüket. Mintha a muzeális élet az utóbbi időkben a már meglévő nagyobb, központi muzeumok falai közzé vonúlt volna vissza, melyeknek munkásai inkább az állam támogatásától várhatják az előmenetelt s a közönség segítségére alig számíthatnak. És ez nem jól van így, mert igazi, egészséges muzeális élet csakis a nemzet egyetemének résztvevő közreműködésével képzelhető.

Bizonyára annak a részvétlenségnek, mondhatnánk közönynek felismerése vezette közoktatásügyi kormányunkat, a midőn néhány évvel ezelőtt nagyobb figyelemre méltatva a magára hagyott vidéki muzeumok ügyét, szervezett felügyelői bizottság s ennek rendelkezésére bocsátott évi dotáció által megindította a muzeumok és könyvtárak iránt való érdeklődés felkeltését is.

A muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének és a muzeumok és könyvtárak országos tanácsának közös irányú s csak néhány évi munkája már is látható eredményt tud felmutatni. Az egész országot mindinkább behálózó kulturális tevékenysége nagy fontossággal hat muzeális, egyetemes intézményeink ügyének fejlődésére. Nagy fontosságú abban az irányban, hogy muzeumaink ügye hovatovább ama nemzeti célok és eszmék felé terelődjék, melyeket történelmi múltunk kijelöl és a melyet ezen felépült historiai missiónk egyenesen megkövetel. Világosabban kifejezve: muzeumaink vannak legelsősorban arra hivatva, hogy bemutassák, mit alkotott a magyar faj ezen a földön ezer éven keresztül s hogy minő kulturális missio vár ránk ennek utána.

A muzeumok és könyvtárak főfelügyelői állásának szervezése nem új keletű, de annak rendszeres munkaköre, anyagi eszközökre támaszkodó tevékenysége csak 1897-ben kezdődik, a mikor a törvényhozás a vidéki muzeumok és könyvtárak támogatására 30.000 koronát szavazott meg s ugyanannyit a vidéki képzőművészeti megrendelésekre és vásárlásokra. Ezt az intézkedést forduló pontnak kell tekinteniünk muzeumaink és könyvtáraink életének történetében. Azóta mind nagyobb mértékben fordul a közoktatásügyi kormány figyelme e fontos kulturális intézményeink felé s ma már oda jutottunk, hogy az egész országban figyelembe részesül, anyagi és erkölcsi támogatásra talál minden egészséges törekvés, mely muzeális ügyeink szolgálatába szegődik.

Ennek igazolásául beszéljenek azok az adatok, melyeket a „muzeumok és könyvtárak országos tanácsának I. (1901—1902.)

jelentése s a főfelügyelőség 1901-iki jelentése előnkbe tár. Az 1897—1900-ig terjedő három éves ciklus alatt állami javadalomból a főfelügyelőség 121,438 koronát fordíthatott autonóm testületek által feltartott tudományos jellegű közgyűjtemények czéljaira. Három esztendő múlva már majdnem megháromszorosodott az évi segélyösszeg: 108,000 koronára emelkedett az államnak a vidéki gyűjtemények segélyezésére szolgáló évi javadalma. A múlt 1902. évre kiutalványozott segélyek számát pedig 69 tétel alatt sorolja fel a tanács kéz alatt lévő jelentése. Segélyben részesült pedig ez év folyamán 12 népkönyvtár és nem tudományos jellegű közkönyvtár. Ezenkívül állami segélyt kapott 45 tudományos jellegű gyűjtemény s többen részesültek régészeti és természettudományi kutatások és gyűjtések segélyezésében is.

A vidéki muzeális gyűjtemények és könyvtárak fejlesztésén kívül a népkönyvtárak szervezésének szükségét és felállítását is kimondta közoktatási kormányunk s e czélból már az 1901. és 1902. esztendőkre 20,000—20000 koronát bocsátott az Országos Tanács rendelkezésére. Ez újabb intézkedés által már idáig 32 népkönyvtár felállítása vált lehetővé.

A nemzeti kultúra eme harcában azonban a nagy emberek vezető szelleméhez s az állam anyagi áldozatkészségéhez a társadalom s egyesek munkájának kell csatlakoznia, mert csak így várhatjuk, hogy a műveltségnek és nemzeti szellemnek világossága eláraszsza az egész országot.

— a.

Virágének gr. Esterházy Magdolnához.

E busongó és szeliden szemrehányó szerelmi költemény két példányban maradt fenn. Egyiket Solymosi Konez József székely diák másolta 1750. táján Tordán, másikat a XVIII. század végén Balázs József pap vagy mester, a Székelyföldön. Harmadik másolatát is láttam töredékesen.¹ Dallamát még a múlt század második felében is ösmerték az előkelőbb székely családoknál. Egy öreg urat említettek előttem, ki Gyalakután e régi dallamot zongorán is el-eljátszotta.

Hogy ki volt szerzője, ma még csak gyanítani is alig lehet. Valami véletlen vagy a beavatott rokonok útbaigazítása vezethet a lappangó költő nyomába. Talán gr. Lázár Jánosra lehetne leginkább gondolni, ki a XVIII. század közepén Erdélynek kedvelt költője volt s kinek egy kötet kéziratban maradt kisebb költeményét láttam itt Kolozsvárt a 80-as években egy Winkler nevű hivatalnok hátrahagyott könyvei közt. Magát a költő hűtlen szerelmesét is csak a

¹ Nálam is meg van egy XVIII. sz. versgyűjteményben, *Versényi* Györgynél is egy másikban változatokkal. Sz e r k.